PRESEK
List za mlade matematike, fizike, astronome in računalnikarje

ISSN 0351-6652
Letnik **4** (1976/1977)
Številka 1
Strani 43–44

Jože Lep:

K TEMI „ENAKOSTRANIČNI TRIKOTNIK“

Ključne besede: matematično razvedrilo.

Elektronska verzija: http://www.presek.si/4/4-1-Lep.pdf

K TEMI "ENAKOSTRANIČNI TRIKOTNIK"

Presek je v številki II/4 na straneh 186-187 objavil premislek z rezultatom, da je vsak trikotnik enakostraničen. Ta zapis me je vzpodbudil, da bralcem Preseka sporočim, kako je v vsakem trikotniku moči priti do oglišč enakostraničnega trikotnika. Domislek je odkril in prvi dokazal F. Morley leta 1899 in velja za enega najbolj presenetljivih sestavkov elementarne geometrije. O odkritju je F. Morley pripovedoval svojim strokovnim znancem in nato so o njem govorili ljubitelji geometrije širom sveta. Po 10 letih ga je s trigonometričnimi sredstvi dokazal M. Satyanarayana, elementarno pa M.T. Naraniengar. Pozneje so sledili še drugi dokazi.

Pa k stvari!

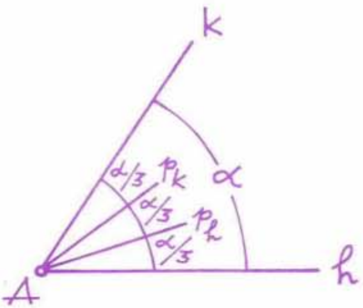

Slika 1.

Iz točke A naj izhajata dva poljubna različna poltraka h, k; tako določata dva različna kota, pa z α označimo tistega, za katerega velja $0^{\circ} < \alpha \leqq 180^{\circ}$. (Slika 1.) Zamislimo si iz A v notranjost α dva taka poltraka p_h, p_k, da velja $\sphericalangle(h, p_h) = \alpha/3$, $\sphericalangle(p_h, p_k) = \alpha/3$, $\sphericalangle(p_k, k) = \alpha/3$. Tedaj pravimo, da p_h, p_k tretjinita kot α.

Vaji:

1) konstrukcijsko izvedi tretjinjenje kota
   a) $\alpha = 180^{\circ}$, b) $\alpha = 90^{\circ}$, c) $\alpha = 45^{\circ}$
   (Navodilo: izkoristi konstrukcijo kota 60°, 30°, 15°)
2) Z uporabo kotomera izvedi tretjinjenje kota
   a) $\alpha = 162^{\circ}$, b) $\alpha = 120^{\circ}$, c) $\alpha = 81^{\circ}$, č) $\alpha = 30^{\circ}$

Omenimo, da je razpolavljanje kota (s konstrukcijo kotne simetrale) vedno izvedljivo s šestilom in ravnilom, da pa natančno tretjinjenje zgolj s tema orodjema v splošnem ni izvedljivo*. Vendar pa ob znanem merskem številu kota α lahko izračunamo $\alpha/3$ in nato s tem podatkom narišemo poltraka, ki tretjinita kot.

* Glej Presek 3 (1975/76) str. 166

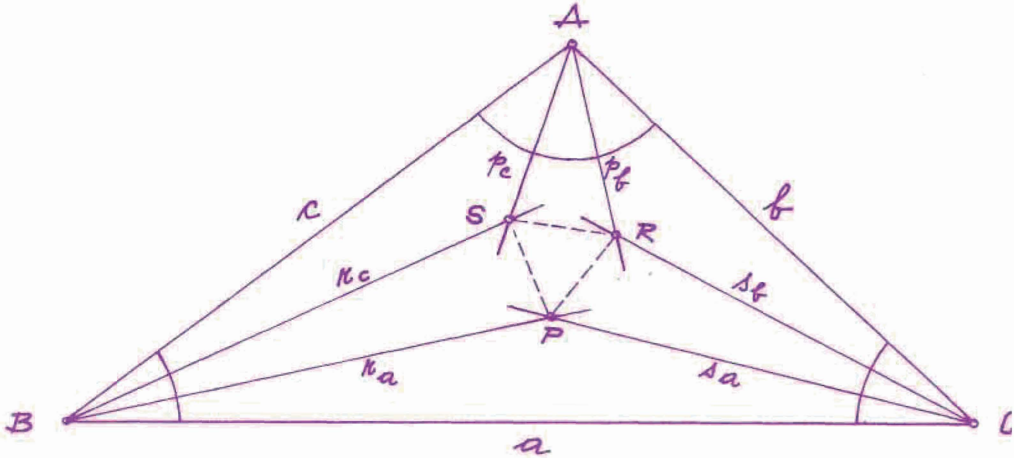

Slika 2.

Vzemimo poljubni trikotnik ABC, kot α naj tretjinita poltraka p_b, p_c, kot β poltraka r_c, r_a, kot γ pa s_a, s_b. (Slika 2.) Tedaj sečišče poltrakov (r_a, s_a) označimo s črko P, sečišče (s_b, p_b) s črko R in sečišče (p_c, r_c) s črko S.

No in F. Morley je odkril in dokazal:

Za vsak izhodiščni trikotnik ABC je trikotnik PRS enakostraničen. Tudi dokaz po R. Bricardu je precej zamotan, pa ga ne bomo navedli; zapisan je v knjigi H.S.M. Coxter, *Unvergängliche Geometrie*, Birkhänger Verlag, Basel und Stuttgart 1963, str. 40-42.

Vaja: Načrtaj trikotnike ABC različnih oblik in v vsakem po gornjem postopku določi enakostraničen trikotnik PRS.

Jože Lep